

ИВАНА ДИМИЋ

МРТВЕ ОЧИ

МРТВЕ ОЧИ

Једном је једног човека престрашио случајан, кратак сусрет са другим човеком, толико да никако није могао да га склони у заборав. Имена, међутим, није могао да му се сети, мада га је овај рекао. То је био човек који је живео, очигледно без икаквих сметњи, са очима без погледа.

Није то било прво што би неко уочио кад га угледа, али је био узрок накнадној збуњености која би потрајала после сусрета. Утисак да га је нешто тиштило док је био у близини овог човека, дуго не би напустио оног који га је видео.

Тако се створио загонетни ореол око неког ко би, иначе, да није те застрашујуће непокретности у очним дупљама, био сасвим неприметан. Овако је остао неоправдано запамћен заувек.

КОМШИЛУК

Био један човек који је на своју беспримерну охолост искрено гледао као на деликатни стид. Није желео ништа да да другима, јер га, по његовом скривеном осећају, нико није био достојан. Исто-времено, чврсто је веровао да је у ствари стидљив, да му је непријатно, вајкао се пред собом да можда сам није достојан тих других, те да је боље да се повуче.

Тако је живео, не дајући ником ништа и чудио се што је био усамљен и несрећан и што га нико не разуме. Тврдоглаво се, исто-времено, држао ванредно високог мишљења о себи, јер је сматрао

да је очигледно колико је не само осећајан већ и деликатан и ненаметљив.

Онда је једног дана прочитао у књизи коју је случајно прелиставао нешто што му је заличило на одгонетку вредну памћења. Тамо је писало како је прави узрок честим забунама географског порекла. Стид и охолост, тако је писало, станују толико близу да их ни скромни људи не разликују с лакоћом, о охолима да и не говоримо.

Није било значајнијег открића за овог човека и оно му је донело велико олакшање. Није морао више ништа да се пита, све му се разјаснило и могао је на свој самотни живот да гледа са усхићеном наклоношћу.

НУМЕРАЦИЈА

Од извесног двадесет осмог до неког наредног тридесет првог календарског тренутка окончала се једна љубавна афера. То је био знатан период, узимајући у обзир облик у коме се афера одвијала. А кад се томе дода чињеница да је речени љубавни случај био сачињен од усамљеног присуства и догађаја произведених превасходно у глави једне, а не две особе, количина изгубљеног времена се поражавајуће намножила.

За случај је једино била спасоносна иритантна помисао да нема разлога да се љути ни субјекат ни објекат у реченом љубавном прегнућу. У таквим околностима, непристрасно посматрано, нико ни за шта није био крив. Објекат љубави није ни знао да се случај одвија, јер није имао појма о развоју мисли и доживљаја субјекта који је од тада једино почео да хода улицама посматрајући искључиво врхове својих ципела.

СТИЛСКА ФИГУРА

Једном приликом је једна безазлена стилска фигура успела да покрене велику буру. Особа на коју је стилска фигура насрнула доживела је преображај. Сустигла ју је сенка давнашњег сна о срећи, привиђала јој се башта, пробужали су ушећерени цаклећи страхови. Није могла да држи мисли на шинама, почеле су да искачу. Сударале су се, гомилале и неповезано се кретале у облику

звездастих прстенова. Све мисли су се несрећној особи разлетеле одједном у свим правцима као нека ослобођена, карневалска, помамљена гомила.

Не требају ми мисли, помислила је пометена особа, нека их, нек се одају слављу, само да повратим дах, спопада ме вртоглавица и то од чега – од једне безазлене стилске фигуре.

ЉУБИЧАСТО ГРОЖЂЕ

На пијаци су људи куповали грожђе. И одлазили су једући га полако, зрно по зрно. Онда су речи заиграле по пољима лаванде и небо се спустило сасвим ниско. А грожђе се претворило у вино и сва питања су постала сувишна и отпловила са облацима.

БРОЈЕВИ И СЛОВА

Мој пријатељ Миланче изгорео је у пожару. Није га заштитио његов блистави препев Блејкове песме „Тигар”. Његова смрт била је изненадна, насилна, драматична, али на врло посебан начин не и неочекивана. У мени је одавно тињала стрепња да ће он некако stradати. Тек одједном би неконтролисано искрснула присилна помисао како ће пијан пасти у јарак, заспати и смрзнути се. Није, с друге стране, долазило у обзир да му се помогне да, слично свим другим људима, почне да води нормалан, обичан живот.

Он није трпео никакву просечност ни у чему. Био је ђудљив и напоран, нежан и племенит, искључив, раздражљив и до крхкости преосетљив, а онда такође повремено несносан, а повремено неодољив. Био је склон и алкохолу и суноврату и наглим заносима и бриљантним мислима. У њему је врило од многострукости и различитих дарова, његов карактер врвио је обиљем разнородних, па и супротстављених особина. Све га се лично тицало и ништа није могао да поднесе. Сав животни кал неуравнотежено распоређен у глупост, простаклук или покварењаштво, све га је то веома вређало и, мало-помало, учинило га је све окорелијим усамљеником.

Али је зато тежњу ка узвишеним идејама боље разумео од сваке стварности. Обузимала га је страст пред метафизичким загонеткама. Бацала га је у занос лепота језичких облика и обрта. Умео је да остане заувек задивљен пред складним стиховима неког пе-

сника, уживао је у поезији науке. Испоставило се после свега да су бројеви и слова били његова деца, а да су му математика и музика били дом и породица. И напoкон волео је одано своје пријатеље на начин безазлен и старoвременски частан.

Особито ми је мило што сам његов дужник у пријатељевању. Има људи којима је човек срећан да дугује. За до увек. Такав је био Миланчече. Мој друг.

СОМБОРСКИ СУНЧАНИ САТ

Свуда су нас водили, појили нас и хранили, а ми смо из вечери у вече читали сваки пут исту причу, одломак из романа или песму пред једним Сомборцима, па онда пред неким другим, па неким трећим. И било нам је удобно зато што нас пазе и зато што смо заједно.

Писци су самотњаци, али кад их удружи место и време, брзо се једни другима обрадују као да су детињство провели у истом сиротишту. Већ после првог читања, свако је сваког препознао и постао му саучесник.

У Сомбору се човек осећа као да је посебно уважена званица у салону госпође Карењин, све је одмерено, на свом месту и има своју подужу историју. Људи су предусретљиви, слушају писце са уважавањем, поштују књижевност.

Били смо у Коњовићевом музеју, шетали парковима, слушали о Ленки Дунђерској испред куће Лазе Костића, у скупштинској свечаној сали, у историјском музеју, на салашима.

Наш сомборски домаћин је била библиотека, па се директорка о нама старала строго и с нежношћу, свуда нас представљала с поносом и бринула да нам ниједног тренутка ништа не недостаје.

Тако смо били спокојни и весели, поклањали смо једни другима своје збирке и размењивали тајне о томе које књиге и писце највише волимо, једном речју, све нам је било потаман.

Само један призор је на тренутак ишчашио свеопшти склад. Кад смо разгледајући град доспели на пијацу, суочили смо се са муралом сунчаног сата на жутом зиду. Испод тог часовника је писао: „Један ти је од ових последњи!” И сваки писац је опет био сам, незаштићен и суочен, приморан да се сети зашто је то што јесте и зашто ништа друго није ни могао да буде.